

JENNEN, Jacob Joseph (*Jos/Jef*), scheikundige, werkzaam bij de firma N.V. Gevaert, medeoprichter van de Vlaams Chemische Vereniging.

Jacob, Joseph (ook Joseph, Jacob) werd geboren te Dilsen op 28 juli 1912 als oudste zoon van Joannes Martinus Casparus (Dilsen, 6 januari 1878 - 29 juli 1958), landmeter en Gertrudis Maria Christina Claesen (Grote Spauwen, 6 februari 1883 - Dilsen, 8 maart 1946), gehuwd op 20 mei 1910 te Grote Spauwen. Zijn ouders kregen zeven kinderen. Drie jongetjes overleden kort na de geboorte: Jacobus Pamphile (Dilsen, 26 september 1914 - 8 oktober 1914), Martinus Antonius Pamphilius (Dilsen, 27 september 1917- 12 oktober 1917) en Martin Louis (Dilsen, 4 augustus 1920 - 4 oktober 1920). Na Jacob kwam Ghislaine Elise (Dilsen, 4 oktober 1913 - 5 september 1986) en vervolgens Rosa Maria (Dilsen, 28 mei 1916 - Tongeren, 21 september 1981) en Albert Martin Joseph (Dilsen, 7 maart 1919 - Brussel, 7 juni 1993). Jacob Joseph huwde op 20 juni 1943 te Antwerpen Julia (*Lia*) Elisabeth Dekkers (Antwerpen, 23 januari 1920 - 30 oktober 2011). Het echtpaar kreeg drie kinderen: Christel (geboren te Antwerpen op 19 juni 1944), Sonia (geboren te Antwerpen op 28 augustus 1947) en Myriam (geboren te Antwerpen op 26 september 1949). Jacob Jennen overleed te Antwerpen op 24 augustus 1995.

Jacob startte zijn middelbare studies (oude humaniora) aan het Sint Hubertus college te Neerpelt (1925-1929) en beëindigde deze in het O.L. Vrouwe college te Tongeren (1929-1931). Daarop startte hij zijn studies scheikunde aan de KULeuven. Hij behaalde het diploma van de kandidatuur met grote onderscheiding in juli 1933 en het licentiaat met de grootste onderscheiding in 1935. Het jaar daarop op 21 juli 1936 promoveerde hij tot doctor in de scheikunde met de grootste onderscheiding onder leiding van professor Pierre Bruylants (1885-1950) met een proefschrift over de "*Maleïne en Furmaarzuurnitrillen*". Dit onderzoek werd gepubliceerd in de Bulletin van de Klasse van de Wetenschappen van de Academie royale de Belgique in 1937. In 1936 had hij het aggregaat van het middelbaar onderwijs van de hogere graad behaald.

Hij startte zijn industriële loopbaan bij de firma Gasparcolor te Vorst-Brussel (1937-1939), maar stapte dan over naar de N. V. Gevaert in Mortsel, waar hij tot aan zijn pensioen in 1977 werkte, eerst als afdelingsleider maar vanaf de fusie met Agfa in 1964 als wetenschappelijk adviseur. Zijn beroepsloopbaan was gekenmerkt door een bruisende activiteit vooral in het domein van kleurstoffen en kleurstofvormers. In 1942 werd hem door de Klasse der Wetenschappen van de Académie royale de Belgique de Prijs de Boelpaepé voor fotografie toegekend. Hij publiceerde in 1951 zijn onderzoek "*over een nieuwe klasse van magenta kleurstofvormers*" in het tijdschrift "*Industrie Chimique Belge*". Hij was geïntrigeerd door de rol van structuurformules bij het tot stand komen van kleurstoffen. In 1954 schreef hij in de *Industrie Chimique Belge* twee publicaties met een persoonlijke en originele interpretatie van de mobiele pi- elektronen, die in aromatische moleculen voorkomen. Hiervoor gebruikte hij een nieuwe schrijfwijze, waarop hij blijkbaar al broeide van in zijn studententijd, de zogenaamde "*segmentnotatie*". Jennen was beïnvloed door professor dr. W. König (1878-1964), directeur van de Technische Hogeschool van Dresden. König was een pionier die al van in 1925 onderzoek had uitgevoerd naar de ontwikkeling van de fotografische sensibilatoren. In 1964 publiceerde Jennen in een belangrijke bijdrage hoe het mogelijk was om de mesochroomtheorie van König te beschrijven met zijn segmentenschrijfwijze. In verschillende publicaties kon hij aantonen, dat met deze nieuwe notatie de afstand tussen de koolstofatomen in benzeen en andere aromatische verbindingen eenvoudiger en sneller te berekenen was dan met de klassieke molecuul orbitalen theorie. Tijdens het Kekulé- feest te Bonn van 13 tot 18 september 1965 herhaalde hij zijn nieuwe segmenttheorie, die hij toepaste op benzeen, naftaleen en anthraceen. Jennen nam deel aan tal van congressen, zoals deze van de Industriële Chemie en de Deutsche Chemische

Gesellschaft, waar hij regelmatig een lezing hield. Tot in 1966 publiceerde hij een 30-tal publicaties in dit domein.

Jennen behoorde niet tot de kern van de stichtende leden van de Vlaamse Chemische Vereniging (VCV), maar vanaf de tweede bijeenkomst was hij een trouw en uiterst dynamisch lid. In 1956 organiseerde Jennen in het kader van de VCV te Antwerpen een internationaal congres over het verband tussen de kleur en de constitutie in de organische chemie. Op 2 juli 1970 was Jennen als vertegenwoordiger van de VCV aanwezig toen in Praag de Federatie van Europese Chemische Verenigingen (FECS) gesticht werd. Hij werd de man van de "*Mededelingen van de VCV*", waarvan hij sinds 1 januari 1972 redacteur was. Jaren lang stoffeerde hij dit blad met wetenschappelijke artikelen, ook over tal van historische aspecten. Hij was een fervent verdediger van een verantwoordelijke Nederlandstalige chemische naamgeving. Vanaf 1974 was hij voorzitter van de KVCV nomenclatuurcommissie. In 1980 ontving hij van de VCV de Breckpot-prijs. Tijdens de slotzitting van 50 jaar VCV op 26 september 1989 te Leuven was Jennen er in geslaagd om vier van de nog in leven zijnde stichters van de VCV bijeen te brengen: ir. A. Hammenecker, ir. W. Robijns, dr. P. De Smet, en ir. J. Nijs, de drie laatst vernoemde personen hadden op Gevaert gewerkt. Hij zelf werd tijdens deze viering benoemd tot erelid van de KVCV.

Jennen was erg geïnteresseerd in de geschiedenis van de scheikunde. In 1955 publiceerde hij een eerste historisch artikel over L. Pauling, die toen de Nobelprijs ontving. Ook al omdat hij onderzoek gedaan had in het domein van de aromatische chemie lag de "*benzeenkwestie*" hem nauw aan het hart. Samen met J. B. Gillis (1893-1962) volhardde hij sinds 1964 voor de speciale Kekulé-postzegel, die in 1966 uitgegeven zou worden, ter gelegenheid van het feit dat de benzeenformule van Kekulé in 1866 in het tweede deel van zijn "*Lehrbuch der*

organische Chemie" opgenomen was. In 1989 was Jennen medeoprichter van de sectie Historiek van de KVCV. Jennen nam deel aan het eerste Europese Congres over de geschiedenis van de Scheikunde, dat van 12 tot 18 augustus 1991 gehouden werd te Vezsprèm, Hongarije. Op het einde van dit congres werd een speciale sessie georganiseerd, als neusje van de zalm, over de kwestie van de benzeenstructuur met dr. W. Hornix, Nijmegen, Nederland als voorzitter. Jennen hield hier een lezing over "Zwei Meilensteine der Chemie", waarin hij ook zijn 'segmenttheorie' besprak. Na de mededelingen - en zelfs tijdens de mededelingen - van dr. W. Göbel, prof. dr. J.W. Wotiz, prof. dr. G. P. Schiemenz en dr. O. Th. Benfey ontstond een homerische discussie over de hamvraag of de droom van Kekulé (1828-1892) al dan niet "hineininterpretiert" mocht worden. Kekulé had deze droom, die hij rond 1861 gehad zou hebben, pas openbaar gemaakt tijdens het "*benzolfest*" in 1890. Vervolgens werd er gediscussieerd of Kekulé dan wel J. Loschmidt (1821-1895) de eerste ontdekker was van de '*fameuse*' ringstructuur van benzeen. Jennen geloofde absoluut in de droom van Kekulé. Volgens zijn kleinzoon Patrick Leclair in het tijdschrift "*Ons Leven*" van 1991 had zijn grootvader steeds volgehouden, dat hij eveneens een visioen had gehad in zijn studententijd. In een soort "Halbschlab" had hij zijn eerste inzicht gekregen van zijn latere segmenttheorie. Tijdens het congres te Vezsprèm had Jennen een medestander gevonden in professor dr. G.P. Schiemenz van de Universiteit van Kiel, Duitsland tegen professor dr. J.W. Wotiz uit de VSA, die de droom als louter fantasie beschouwde. Van begin 1991 tot in maart 1994 ontstond een drukke correspondentie met Schiemenz. Jennen was te Kiel aanwezig bij zijn vriend toen daar op 2 juli 1992 het Ladenburg Symposium gehouden werd. In 1992 ontving Jennen de G. Sartonmedaille van de Rijksuniversiteit Gent voor zijn historisch onderzoek. In een brief van 3 september 1993 schreef Jennen een brief naar het organiserend comité van het Loschmidt Gedenkjaar, dat in

1995 te Wenen gehouden zou worden. Het was dr. R.W. Rosner die hem antwoordde. Hij schreef dat Jennen zeer hartelijk welkom was om een lezing te houden. De laatste brief van Jennen van 12 maart 1994 maakt duidelijk dat Jennen volop bezig was met zijn spreekbeurt voor Wenen in 1995.

Ook in zijn niet wetenschappelijke leven werd Jennen onderscheiden: hij kreeg in 1987 het ereburgerschap van zijn geboortedorp Dilsen. Zijn 80ste verjaardag werd op 1 augustus 1992 te Dilsen uitvoerig gevierd. Het volgende uittreksel uit een gedicht dat opgesteld werd door een van zijn vrienden, L. Luyten, mag hier geciteerd worden:

...aan alles doet de Jef nu mee
tot meerdere eer van Kekulé
Want hetgeen wij nog niet wisten
ook al zijn wij geen chemisten
is dat ge van da stom benzeen
jaren kunt klappen, achtereen...

Jennen was verder een verwoed verzamelaar van postzegels en munten en had veel interesse voor fotografie en film. Hij hield van klassieke muziek en was zelf een getalenteerd pianospeler in familiale kring. Ten slotte bezat hij alle uitgaven van de publicaties van de VCV/KVCV. Dit mocht nog eens blijken toen hij in 1986 een uitvoerig relaas publiceerde over de tien lustrumvieringen van de VCV, van 1944 tot en met 1998.

Hendrik Deelstra

Literatuur:

- J. Jennen, "*Over een nieuwe klasse van Magenta kleurstofvormers*", Ind. Chim. Belge, 16, (1951), 474-479.
J. Jennen, "*Isomeren en Electromeren, deel I*" Ind. Chim. Belge, 19, (1954), 1051-1062; "*Formulering en additiereacties*

van labiele electromeren, deel II", Ind. Chim. Belge, 20, (1955), 1067-1091.

J. Jennen, " *Die Königsche Mesochromtheorie in Segment-schreibweise*", J. Prakt. Chemie, 25, (1964), 187-224.

"Ons Leven", Tijdschrift van het Katholiek Vlaams Hoogstudenten Verbond, 102, (1991), 16-17.

J. Jennen, " *Uit het VCV-Archief*", Chemie Magazine, 12, (1986), 21-25.